

[Ragnhild Andersen.]

Indtil nu har denne kommission i bedste fald sneget sig frem i de 2½ år, den har siddet, hvis den da overhovedet er kommet ud af stedet; det er vi to partier i denne sal der ikke kan vide, da det er umuligt for os at få adgang til at deltage i sygekassekommissionens arbejde.

Der må efter kommunisternes opfattelse derfor gennemføres en midlertidig forbedring af denne utidssvarende ordning. Mit parti mener ikke dermed, at det udelukkende skal være statskassen, der skal holde for med udgifterne til en forbedret dagpengeordning ved sygekasserne. Ved fastlæggelsen af en varig ordning må arbejdsgiverne naturligvis være med til at sikre deres arbejdere under sygdom. Som bekendt foregår der for tiden forhandlinger mellem arbejdernes og arbejdsgivernes hovedorganisationer om indførelsen af en sygelønsordning; men det er mit partis opfattelse, at en sådan sygelønsordning må lovfæstes, ligesom vi har lovfæstet invalideforsikringen, ulykkesforsikringen og ferieordningen. Hvad vi ønsker med vort forslag, er ikke at bryde ind i de igangværende forhandlinger mellem hovedorganisationerne, men at gennemføre en midlertidig forhøjelse af dagpengene, så de kaotiske tilstande, der for tiden hersker inden for arbejdernes sygeordninger, kan bringes til ophør. Arbejdspladsernes folk beskæftiger sig løbende med, hvordan de kan sikre sig under sygdom. Der er arbejdspladser, hvor arbejderne yder 2 kr. om ugen, nogle steder endda mere, andre steder mindre, for at sikre sig en beskedne dagpengehjælp. En del arbejdsgivere yder også støtte til sådanne ordninger, men i tusindvis af kvinder og mænd i produktionen har ingen mulighed for at sikre sig større dagpenge end dem, de kan sikre sig i sygekasserne.

Det er derfor, vi opfordrer den højtærede socialminister til — og det mener vi at hele folketinget bør gøre — at stille forslag om en foreløbig forhøjelse af dagpengene med 10 kr. til 16 kr. daglig.

Anden næstformand (Halfdan Hendriksen): Uden for dagsordenen giver jeg dernæst ordet til det ærede medlem fru Hanne Budtz, for at hun som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt forslag til folketingsbeslutning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Hanne Budtz): På venstres og det konservative folkepartis vegne fremsætter jeg herved forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografvæsenets ordning.

Forslaget er i overensstemmelse med det forslag, vi fremsatte i sidste samling; der blev dengang nedsat et udvalg, som imidlertid ikke nåede at færdiggøre sit arbejde, men de to partier må stadig være af den opfattelse, at det vil være rigtigt at afskaffe bevillingssystemet. Den højtærede minister har i en tale i Åbyhøj i søndags givet udtryk for, at han mener, at en eventuel ændret lov kun kommer til at indeholde visse mindre ændringer i forhold til den gældende. Vi er af den opfattelse, at loven kræver en gennemgribende ændring, således at bevillingssystemet afskaffes. Jeg skal nævne forslagets ordlyd:

„Folketinget opfordrer justitsministeren til inden 1. april 1957 at fremsætte forslag til lov om biografvæsenets ordning, hvorved bevillingssystemet ophæves.“

Anden næstformand (Halfdan Hendriksen): Eksemplarer af de nu fremsatte forslag til folketingsbeslutning vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser (i stedet for Martin).

(Jfr. tidénden sp. 249).

Valgt blev: *Kryger*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om pas til danske statsborgere m. v.

(Første behandling findes i tidénden sp. 49).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Ved dette lovforslags første behandling rejste

[Justitsministeren.]

enkelte ærede medlemmer spørgsmålet om, hvilke omkostninger der er forbundet med udstedelse af pas, og jeg lovede inden lovforslagets anden behandling at søge dette spørgsmål undersøgt.

Jeg vil gerne understrege, at det er meget vanskeligt at opgøre denne udgift for det offentlige; men vi har i justitsministeriet søgt at opstille nogle tal, som kan give et billede af disse omkostninger. Vi har taget vort udgangspunkt i den kendsgerning, at der kun findes to egentlige paskontorer, nemlig inden for Københavns politi og i Københavns amts nordre birk. Vi har gjort omkostningerne ved driften af disse to kontorer op og dertil lagt de udgifter, som rigspolitichefembedet har i samme relation, samt de udgifter, der skønsmæssigt kunne henlægges til rigsregistraturen.

Vi er kommet til det resultat, at for disse to kontorers vedkommende har den samlede udgift i 1955-56 andraget godt 266 000 kr., og da der ved de to kontorer er udstedt omtrent 57 000 pas, bliver den gennemsnitlige udgift pr. udstedt pas 4 kr. 69 øre. Dertil kommer imidlertid, at en række udgifter, der skjuler sig andetsteds i statsregnskabet, må medtages, for at man kan danne sig det rette billede af, hvad pasudstedelsen koster det offentlige. Men navnlig om disse beløb er der at sige, at de er overordentlig skønsmæssigt anslået, ja, det er i virkeligheden ikke muligt at anslå noget beløb. Jeg vil dog gerne antyde, hvilke områder det drejer sig om.

Man kan nævne for det første, at også justitsministeriet er beskæftiget med denne lovgivning, og at derfor en del af administrationsudgifterne under justitsministeriet, hvis man skulle gøre regnskabet fuldstændigt op, måtte medregnes; men ingen kan blot skønsmæssigt anslå, hvilke beløb det her drejer sig om.

Mere betydning har det, at også grænsekontrollen kommer ind i billedet. Ej heller her er det muligt blot skønsmæssigt at angive, hvor meget paskontrollen belaster grænsekontrollen. Der kan nævnes en række andre ting, og jeg bør vel også nævne, at i de tal, vi har opstillet for de to kontorer, er ikke medregnet de løn- og prisstigninger, der er indtrådt efter 1. april 1956.

Jeg er altså nødt til at konkludere derhen, at det faktisk ikke er muligt at sige, hvad det koster det offentlige at udstede pas, eller at angive, hvilke besparelser der ville være forbundet med en fuldstændig ophævelse af pasordningen.

Det ærede medlem hr. Tholstrup nævnte dernæst spørgsmålet om den formelle fremgangsmåde ved udstedelse af pas. Bestemmelserne herom findes i et cirkulære af 22. december 1952, og det fremgår af dette cirkulære, at den passøgende personligt skal henvende sig til den pasudstedende myndighed og aflevere begæringsblanket tillige med et fotografi og det eventuelle tidligere pas. Men dernæst skal den pasudstedende myndighed foretage forskellige undersøgelser. For det første skal den selvsagt sikre sig, om den, der søger passet, er dansk statsborger, og hvis der er nogen tvivl herom, må henvendelse rettes til rigspolitichefens fremmedafdeling. Desuden må den pasudstedende myndighed i alle tilfælde undersøge, om den pågældende, der søger passet, er efterlyst i Danske Politiefterretninger. Det kan tænkes, at han skylder alimentationsbidrag eller har unddraget sig værnepligten eller meget andet, der medfører, at pas ikke må udstedes.

Endvidere må den pasudstedende myndighed, hvor ansøgeren ikke er den bekendt, lade foretage undersøgelse i rigsregistraturen, idet politiet jo kan nægte at udstede pas til personer, der har en straffesag verserende eller er idømt en frihedsstraf, der ikke er afsonet. Endelig må den pasudstedende myndighed efterse paskartoteket for at sikre sig, at den pågældende ikke i de sidste fem år har fået udstedt pas, fordi den, der er i besiddelse af to pas, jo kan gøre sig skyldig i misbrug heraf.

Endelig vil jeg gerne sige til det ærede medlem, at det ikke er nødvendigt at henvende sig til en pasudstedende myndighed mere end én gang, idet man nemlig, samtidig med at man afgiver begæringen om passet, kan afgive sin underskrift, og så kan man, når passet er færdigt, lade det hente ved andre; altså er det kun nødvendigt for den pågældende at henvende sig én gang til kontoret, og jeg tror ikke, det er muligt at simplificere denne ordning yderligere.

Alfred Jensen: Jeg har med interesse afventet den redegørelse, vi nu har fået fra den højtærede justitsminister. Jeg var spændt på, hvad der kunne føres i marken som reel begrundelse for forhøjelse af pasprisen. Den redegørelse, der her er givet, er tilpas uklar og udflydende og absolut ikke nogen reel begrundelse for at foretage den forhøjelse, der er foreslået — man må vel have lov at sige tværtimod — for så vidt man står på det standpunkt, at de omkostninger, der er forbundet med pasudstedelse, skal dækkes af den, der ønsker at få et pas. Jeg har imidlertid givet udtryk for, at det er et standpunkt, som ikke deles af alle statsborgere i Danmark, og at der er adskillige, der mener, at det bør være en borgerret at få et pas.

Heroverfor gjorde justitsministeren forleden dag gældende, at hvis det drejede sig om et identitetspapir, kunne der være tale om, at det skulle udstedes gratis, men det gjorde det jo ikke her. Det har jeg givet justitsministeren ret i. Imidlertid har folk uden for dette høje ting henvendt sig til mig og gjort opmærksom på, at for søfolk er passet omtrent som et identitetspapir, idet de, når de farer ud over landets grænser, faktisk er nødt til at være i besiddelse af et pas, og de må betale den samme pris som statsborgere, der ikke af arbejdsmæssige grunde skal have pas. Jeg havde egentlig troet, at det, der står såvel i ministerens fremsættelse som i bemærkningerne til lovforslaget, var ensbetydende med, at søfolk ikke skulle betale for et pas. Der står jo her, at politiet kan udstede pas gratis, for så vidt det drejer sig om uformuende og personer, som skal være i besiddelse af pas. Det kan selvfølgelig diskuteres, hvad der skal forstås ved „uformuende“; jeg vil tro, at hvis det går på det skattemæssige eller andre former for opgørelse af formue, er de fleste af søens folk uformuende, og det vil altså sige, at de skulle have pas udstedt gratis; men efter de oplysninger, jeg har fået, har de ikke ret hertil. Jeg vil da rejse det spørgsmål, om ministeren ikke mener, at i relation til søfolkene bør passene udstedes gratis, selv om man i øvrigt vil gå til den foreslåede forhøjelse.

Selv om jeg skulle få et imødekommende svar på dette, vil det dog ikke stemme den

kommunistiske gruppe mildere over for lovforslaget. Vi bliver heller ikke mildere stemt over for det ved henvisningen til de besparelser, der kan opnås. Hvis man endelig vil spare, findes der andre områder at spare på, også i forbindelse med pasudstedelse og paskontrol. Justitsministeren har en hel del personale gående, som har travlt med at skrive navne og pasnumre op på personer, der rejser til den tyske demokratiske republik, til Sovjetunionen og andre steder. Det forekommer mig, at dette er ganske overflødig arbejde, og at vi ikke behøver at opretholde en stab af politibetjente til at udføre det.

Med denne lille anvisning på et område, hvor der kan spares, skal jeg slutte, idet jeg bemærker, at vi fortsat er af den opfattelse, at den foreslåede forhøjelse ikke bør gennemføres.

Tholstrup: I 1951 satte man pasbetalingen op fra 3 kr. til 5 kr., og det har sikkert været begrundet dengang med øgede udgifter som følge af højere lønninger o. s. v. Men jeg er sikker på, at det også har været begrundet ved samvittighedsfuld udregning af de embedsmænd, der har ansvaret herfor, således at forhøjelsen dengang kunne betragtes som værende et led i udviklingen, efterhånden som pengene blev mindre værd. Den sidste forhøjelse er imidlertid uden saglig baggrund, og derfor spurgte jeg, om det mon ikke var finansministeren, der havde haft en finger med i spillet, således at den højtærede justitsminister har måttet udføre rakkertjeneste for at skaffe penge til statskassen ved at gå efter det gode, gamle princip: at tage, hvor der er noget at tage, og ikke tage, fordi det er retfærdigt, at enhver skal betale for sig.

Nu fik vi at vide, at det koster 4 kr. 69 øre i direkte udgifter for paskontoret foruden disse overadministrationsudgifter, men der er for mig ingen tvivl om, at pasudstedelsen kan rationaliseres ganske betydeligt. Sådan må man gøre i private virksomheder; hvis man finder ud af, at en eller anden funktion udføres for dyrt, ja, så søger man at finde veje frem til at få denne funktion udført på en bedre og mere rationel måde, og det lykkes som regel altid. Ellers ville det ikke være muligt for erhvervene at

[Tholstrup.]

komme igennem over for alle de prisstigninger på varer og ydelser, så ville vi se en helt anden form for inflation end den, vi kender nu. I det private erhvervsliv er det nødvendigt hver eneste gang at finde udveje for at producere billigere for derigennem at imødegå den voldsomme prisstigning udefra. Det må man efter min mening også gøre inden for statsinstitutioner; man må følge samme princip, prøve på at betjene folk på den bedste og billigste måde. Men det kan ikke alene gøres billigere, det kan også gøres bedre, for nu har vi ganske vist hørt, at der foretages undersøgelser, når der er tale om mistanke, når ansøgeren ikke er den pågældende politimand bekendt, men i det store og hele er disse undersøgelser vist begrænset til at kigge i denne protokol, og den ligger jo på paskontoret, så det kan ikke være nogen stor historie.

Jeg vil derfor henstille til den højtærede minister, om han ikke kunne få gjort det lidt nemmere for de mennesker, der søger pas, at passene f. eks. kan udstedes med det samme. Jeg er klar over, at der er flertal for denne nye rejseskat, og at den vil blive gennemført, når kun de to små partier går imod; men det skulle jo ikke hindre ministeren i at gøre det lettere for befolkningen, således at de mennesker, der skal have pas i fremtiden, i hvert fald kan glæde sig over den service, at de kan få passet med det samme. Så får de dog lidt for pengene; ellers får de ikke andet end skat, og det er som bekendt noget, man skal af med.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg havde naturligvis ikke ventet, at de bemærkninger, jeg fremsatte om omkostningerne ved udstedelse af pas, for det ærede medlem hr. Alfred Jensen skulle være nogen tilstrækkelig reel begrundelse til, at det ærede medlem og hans gruppe ville stemme for forslaget. Jeg vil dog sige, at de oplysninger, der foreligger for mig, i hvert fald

gør det klart, selv om en eksakt opgørelse ikke er mulig, at omkostningerne ved udstedelse af pas i dag er større end indtægterne.

Det ærede medlem vendte igen tilbage til den betragtning, at det at have et pas burde være en borgerret. Jeg kunne måske gøre den bemærkning, at det undrede mig lidt, at netop det ærede medlem gør sig til talsmand for, at de, der ikke har råd til at rejse til udlandet, gennem deres skatter skal være med til at betale omkostningerne for dem, der har råd til at rejse til udlandet. Det synes jeg er bagvendt, når henses til det ærede medlems sociale synspunkter i øvrigt.

Det ærede medlem henviste i sin tale til særbestemmelser for søfolk i den gældende paslov. Denne bestemmelse er en undtagelsesbestemmelse, som ikke sigter på et helt erhverv.

Til det ærede medlem hr. Tholstrup vil jeg blot sige, at det naturligvis — og det ventede jeg — var ganske spildt med den forklaring, jeg gav det ærede medlem. Jeg mener bestemt ikke under hensyn til den redegørelse, jeg gav, at det er muligt at simplificere pasudstedelsen. Jeg tror ej heller, det ærede medlem har ret i, at det er så ligetil at gøre det billigere. Forhøjelsen i 1951 af pasgebyret var motiveret med, at en beregning havde vist — og da holdt man sig inden for snævre rammer — at omkostningerne var større end pasgebyret, og dengang motiveredes forhøjelsen fra 3 til 5 kr. dermed. Denne motivering gælder også i denne omgang, og jeg synes, det ærede medlem var lidt voldsom, når han i denne forbindelse talte om rakkertjeneste.

Alfred Jensen: Det fremgik klart af de oplysninger, vi fik, at det ikke er nødvendigt at opkræve den tikroneseddel, der nu ønskes, selv om man skulle tage hele begrundelsen for gode varer og erkende, at det koster lidt mere end en femkroneseddel at udstede passet — hvad jeg nu ikke tror er rigtigt. Så vidt jeg kan se, er de 10 kr.

[Alfred Jensen.]

en alt for stor pris, og der er derfor tale om en indirekte beskatning, en skatteforanstaltning. Det var det, jeg på min gruppes vegne vendte mig imod.

Jeg er ikke tilfreds med svaret angående søfolkene. Det er muligt, at der ikke er tænkt på en bestemt gruppe, men det, jeg spurgte om, var, om ministeren ikke kunne tænke sig, at man tog søfolkene ind som en gruppe, alle søfarende, som af hensyn til deres arbejde skal have pas, og gav dem dette pas gratis. Det var det spørgsmål, jeg rejste, og jeg ville være taknemlig for at få at vide, hvordan de bemærkninger, der står i forslaget, skal forstås. Men jeg var nu mere interesseret i at høre, om ministeren ikke er enig med søfolkene i, at de burde fritages for denne særlige skat. Det er dog nødvendigt for dem at have et pas. Så beklager jeg, at ministeren ikke er glad for mit forslag om spareforanstaltninger, men det får jeg måske noget at høre om senere.

Tholstrup: Den højtærede justitsminister sagde, at det var ikke så ligetil at gøre det billigere. Næh, det er det vel ikke, men i private firmaer er man heller ikke bange for at henvende sig til specialister, til rationaliseringseksperter f. eks., samtidig med at man tager nogle af sine bedste folk i virksomheden til hjælp, når det drejer sig om at prøve at rationalisere.

Den udvej står jo også åben for en statsinstitution. Man kan ikke ganske simpelt feje sagen til side ved bare at sige: det er ikke så ligetil. Så kunne man jo nøjes med udygtige embedsmænd, men det har jeg slet ikke indtryk af at man vil nøjes med. Man ser, at de folk, der bliver ansat i statens og i kommunernes tjeneste, har de højeste karakterer, når de forlader skolen, det er dem, der har taget de fineste eksaminer, og så må de da også være kvalificerede til at udføre den slags ting eller til at gøre det med specialisters hjælp.

Hvis 5 kr. er for lidt i henhold til udregningen, er der den udvej at prøve med 6 kr. eller et andet beløb, før man går til de 10 kr. Det var begrundet, da man i 1951 satte betalingen op til 5 kr., og også, at man tog den reservation, at man sikrede sig et par år frem i tiden. Skal dette her være udtryk

for, at regeringens værn af den danske krone har været så dårligt, at vi nu må betragte en tikrone som nødvendig, hvor før en femkrone slog til?

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg beklager naturligvis, at det ærede medlem hr. Alfred Jensen ikke tror på, hvad jeg siger, når jeg giver udtryk for den opfattelse, at omkostningerne er større end 5 kr. pr. pas. Det mener jeg nu ikke der er nogen som helst tvivl om at de er, selv om jeg er i den beklagelige situation ikke at kunne opgive noget nøjagtigt tal.

I anledning af det spørgsmål, det ærede medlem direkte stillede mig med hensyn til at fritage søfolk for at betale pasgebyr, vil jeg sige, at dette efter mit skøn ville være i strid med lovens forudsætninger, og derfor kan jeg ikke imødekomme det ærede medlem.

Det ærede medlem hr. Tholstrups bemærkning — jeg beklager at måtte sige det — frister mig ikke til kommentarer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentmodtagere m. fl.

(Første behandling findes i tidenden sp. 62).

Der var stillet følgende ændringsforslag:

Af *Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen:*

Til § 1.

1) I stk. 1 ændres i 4. linje „100 kr.“ til: „200 kr.“ og i 6.-7. linje „150 kr.“ til: „300 kr.“.